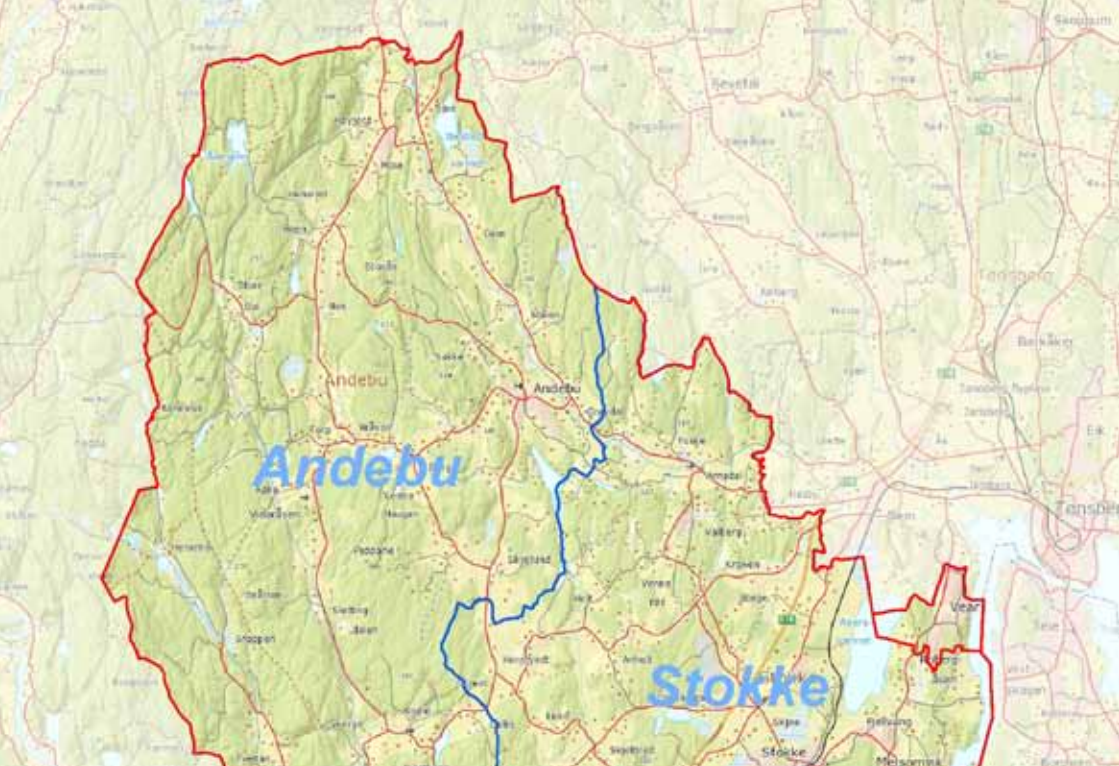

Tre kommuner blir til én

Suksesskriteriene bak nye Sandefjord

Erlend Larsen

e-forlag^{no}

Kommunene i Vestfold. Kartgrunnlag: Wikipedia.

Utgiver: E-forlag, 2016
Tekst: Erlend Larsen
Foto: Erlend Larsen der ikke annet er nevnt
Kart: Stokke kommune ved Inese Linuza der ikke annet er nevnt
ISBN: 978-82-93057-27-7
Skrift: Times 10,5 pkt
Papir: 130g silk
Trykk: Print Konsult Andebu AS

Innhold

En kommunereform for velferd og lokaldemokrati, innledning av kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner	6
Kommunereformen bygges nedenfra, innledning av Fylkesmann i Vestfold Erling Lae	8
Med et stort hjerte for kommunen	10
Avklaringsfase – trenger vi sammenslåing	18
Sonderingsfase – hvem er ønsket partner?	39
Forhandlingsfase – samtalene som første til søknad	105
Fasen under fellesnemnd	145
Den nye kommunen	170
Suksesskriterier	173
Til slutt	174
Vedlegg 1: Fylkesmannens innkalling	176
Vedlegg 2: Samlet søknad til departementet	177
Vedlegg 3: Forhandlingsutvalgets utredning	182
Vedlegg 4: Støttebrev fra Fylkesmannen	199
Vedlegg 5: Kongelig resolusjon	202
Vedlegg 6: Fylkesmannens brev til KMD	205
Vedlegg 7: Søknad om grensejustering	220
Vedlegg 8: Vedtak om grensejustering	224
Vedlegg 9: Informasjonsbrev til de ansatte	230
Vedlegg 10: Utvidet informasjon	238

En kommunegrense. Sandefjord til venstre og Stokke til høyre.

En kommunereform for velferd og lokaldemokrati

Norge har forandret seg siden forrige kommunereform. Den ble utformet på 1950-tallet og iverksatt på begynnelsen av 1960-tallet. Kommunene har fått mange nye oppgaver, og vi lever våre liv annerledes i dag enn for 50 år siden. Gradvis har det vokst frem en erkjennelse i kommune-Norge at kartet ikke passer terrenget.

I ti-årene som kommer blir det flere eldre og færre i yrkesaktiv alder. Det betyr at vi ikke kan fortsette som før. Det må endringer til om vi skal klare å bevare sterke velferdskommuner med stort lokalt selvstyre. 2014 inviterte jeg, med støtte i et bredt flertall i Stortinget, alle landets kommuner til å starte prosesser for å avklare om det er aktu-

elt å slå seg sammen med nabokommuner. Innen 1. juli 2016 skal alle ta en beslutning om de ønsker å etablere nye og større kommuner.

Kommunereformen er en reform for velferd og for lokaldemokrati. Det handler om bedre velferdstjenester der folk bor, nå og i fremtiden; gode skoler, pleie og omsorg når vi blir eldre, trygge barnehager for barna våre blant annet. Det handler også om hva som skal til for å ta vare på de innbyggerne som trenger det aller mest. Barn som trenger barnevernet, rusavhengige, mennesker med psykiske helseutfordringer og de som faller utenfor.

Kommunereformen handler også om en bedre organisering i områder der både innbyggere og næringsliv daglig krysser flere kommunegrenser. Noe av det jeg har sett når jeg har besøkt kommuner som diskuterer kommunereform, er hvor viktig det er å ha gode verdier i bunn for prosessene. Jeg ser at der hvor prosessene og dialogen er basert på åpenhet og involvering, så skaper det tillit. Det er avgjørende for samarbeid og senere gode resultater. Åpenhet, involvering, tillit, trygghet er honnørord i omstillingsprosesser. Utfordringen er å gi dem reelt innhold.

Stokke, Sandefjord og Andebu i Vestfold var tidligst ute med å slå seg

Jan Tore Sanner.

Foto: Eva Rose Furmyr.

sammen i kommunereformen. Det er første gang i nyere tid at tre kommuner slår seg sammen. Det gjør sammenslåingen spesiell. Mange har ønsket å høre om erfaringene. Jeg har selv hatt mange møter med ordførerne fra de tre kommunene. De forteller om en prosess basert på tillit, involvering og likeverdighet mellom partene.

Det jeg ser er tre ordførere som har utvist politisk lederskap på vegne av sine lokalsamfunn, som har evnet å løfte blikket og som er opptatt av hva som er best for innbyggerne i dette området - nå og i årene som kommer.

Ordføreren i Stokke, Erlend Larsen, har i denne boken skrevet om prosessen og sine personlige erfaringer fra den startet til sammenslåingen ble vedtatt i kongelig resolusjon 24. april 2015. Erfaringene og vurderingene, både de positive og negative, som han deler i denne boka, er selvfølgelig hans egne og står for hans regning. Jeg er likevel ikke i tvil om at denne fortellingen om veien til nye Sandefjord er nyttig for alle som arbeider med å bygge en ny kommune.

Jan Tore Sanner
Kommunal- og moderniseringsminister

Kommunereformen bygges nedenfra

Nye Sandefjord kommune er den første nye kommunen som blir etablert som et resultat av den nye kommunereformen.

Bak denne etableringen ligger det lokalt initiativ, engasjement og lederskap. Prosessen har hele veien blitt styrt av kommunene selv.

Prosessen som ledet fram til vedtaket om å slå sammen Stokke, Andebu og Sandefjord (SAS-kommunene), til nye Sandefjord kommune, har med denne boken, fått sin egen fortelling, allerede før den nye kommunen er etablert.

*Erling Lae, Fylkesmann
i Vestfold.*

Arbeidet med å tilrettelegge gjennomføringen pågår ennå, men siden de tre SAS-kommunene har gått foran, og siden den lokalpolitiske prosessen har vært så vellykket, er det av betydelig interesse å dokumentere forberedelsen frem til søknad og vedtak om å etablere den nye kommunen.

Hva var det som gjorde at de tre kommunene var først ute, og hva var det som gjorde at prosessen har fått så bred tilslutning i kommunene? Alle som har hatt befatning med spørsmålet om kommunesammenslutninger de siste par årene, vet hvor krevende dette er for de som står midt oppe i prosessen og som skal fronte arbeidet lokalt.

Beretningen om dette er fortalt fra innsiden av en av prosjektets hovedarkitekter, Stokkes ordfører Erlend Larsen. Boken forteller om bakgrunnen for initiativet til de konkrete forhandlingene som ledet fram til vedtaket om sammenslåing, og gir en spennende gjennomgang av prosessen, fra intern avklaring av behovet, via diskusjonen om hvilke kommuner som burde finne sammen og til forhandlinger fram mot endelig vedtak og søknad.

Dagens kommunereform bygges nedenfra, med lokal frivillighet som utgangspunkt. Selv om ikke to sammenslåingsprosesser vil være like og selv om de geografiske forholdene er ulike, er det noen sentrale utfordringer

som går igjen. Det gjelder særlig kravet til lokalpolitisk lederskap, lokalpolitiske mål for reformen og politisk forankring.

Forfatteren av denne boken får godt fram betydningen og nødvendigheten av dette, herunder også omkostningene ved å fronte slike forslag. Likeledes poengterer Stokkes ordfører sterkt behovet for å bygge tverrpolitisk tillit og konsensus for å få oppslutning om et endelig vedtak.

Som fylkesmann har jeg fulgt prosessen tett, og jeg vil gjerne gratulere Stokkes ordfører Erlend Larsen både med vedtaket om å etablere nye Sandefjord kommune og med fortellingen om prosessen som ledet til dette resultatet.

Erling Lae
Fylkesmann i Vestfold

Med et stort hjerte for kommunen

Jeg er høyremann, og prinsipielt av den oppfatning at vi i Norge er overadministrert. Hver eneste dag ansetter statsforvaltningen ni nye byråkrater. Hvor mange byråkrater som ansettes i kommunal forvaltning, vet jeg ikke.

Om en mindre kommune trenger en spesialist i for eksempel 60 prosent stilling, vil mange kommuner tilby full stilling for å være sikre på å få den nødvendige kompetansen. I flere tilfeller kan to kommuner dele denne stillingen, men de ender opp med å ansette hver sin spesialist. Dermed får Norge en større vekst i byråkratiet enn vi som samfunn kan ta oss råd til i det lange løp.

I hver av våre 428 kommuner utføres det rapporteringer og rutinearbeid som er mer eller mindre de samme i små som store kommuner. Jobben skal gjøres. Halverer vi antall kommuner, reduseres antallet som utfører denne oppgaven.

Dette er noen eksempler på min prinsipielle holdning til hvorfor vi bør få færre kommuner. Men det var ikke så lett å holde seg til prinsipper når det kom til min egen kommunes fremtid. Da vi som var politikere for alvor begynte å diskutere om Stokke kommune skulle etablere en ny kommune sammen med noen av våre nabokommuner, kjente jeg at følelsene ble satt

i sving. Det har vært en vanskelig prosess å komme til erkjennelsen av at det beste for min kommunes innbyggere vil være å, på en måte, legge ned kommunen.

Jeg er født og oppvokst i Stokke og har et stort hjerte for kommunen min. Jeg tror alle som driver med politikk engasjerer seg med et oppriktig ønske om å bidra for å gjøre kommunen til et bedre sted å bo. Det er vel derfor vi bruker så mye av vår tid på politikk. Vi ønsker å gjøre vårt beste for våre innbyggere.

Spesielt våren 2014 tenkte jeg veldig mye på om det jeg var i ferd med å gjøre var riktig: Er det til det beste for innbyggerne om Stokke blir del av en ny kommune sammen med en av våre nabobyer, Tønsberg eller Sandefjord? Burde Stokke gå sammen med en eller flere landkommuner, eller bør vi klare oss alene noen år til?

Den ene veggen i kommunestyresalen er dekt med portrettbilder av mine 25 forgjengere. Det går en linje tilbake til tidligere stortingsmann Christian Richard Nygaard som ble kommunens første ordfører i 1837. Hva ville han og mine 24 øvrige forgjengerne gjort? Snur de seg i graven? Nei, det tror jeg ikke. Mine tre gjenlevende forgjengere applauderer sammenslåing, selv om en av dem er uenig i retningsvalget.

En kommune er først og fremst en administrativ organisasjon som skal levere best mulig tjenester til innbyggerne på best mulig måte. Sett utenfra er det underlig at noen har følelser for en kommune. Når det kommer til ens egen kommune, har vi gjerne sterke følelser.

Min motivasjon for å arbeide så hardt og så mye for å få til kommunesammenslåingen har derfor ikke vært drevet av politiske prinsipper, men av et oppriktig ønske om å styrke tjenestekvaliteten til kommunens innbyggere.

Blir Stokke en utkant?

Nabobyene våre er ikke veldig store i areal, men både Tønsberg og Sandefjord fremstår som veldig sentrumsorienterte. Det ser ut til at byene er mer opptatt av å utvikle bykjernene enn landområdene rundt, selv om kommunene bare er 107 og 121 kvadratkilometer store.

Engasjerte innbyggere er redd for at Stokke kommune vil bli «utkant» i en by. For min del var det enklere å tenke meg en ny kommune sammen med andre landkommuner. Det ville blitt en kommune hvor de gamle kommunene i større grad hadde blitt likestilte uten en dominerende storebror, slik en by automatisk vil bli. Det ville også blitt en kommune med forholdsvis lite til felles, med unntak av frykten for byene...

Utkant. Ordet er negativt og høres ut som et sted som er fjernt og glemt.

I Vestfold misbrukes ordet. Jeg vil hevde at alle som bor nær en skole og barnehage, bor sentralt i forhold til kommunale tjenester.

Vi er litt redd for byene, vi som kommer fra landet. Kanskje er vi redd for å bli «borte», redd det nye kommunestyret er mer opptatt av å utvikle bysenteret enn å ta vare på grendeskoler, nærbutikken og biblioteket. Vi er redd for ikke å bli sett. Redd for ikke å bli respektert. Redd bydominansen visker bort stoltheten og betydningen av å bo på landet. Behøver det å bli sånn? Det handler vel først og fremst om at vi som bor «på landet», engasjerer oss i politikken og gir landområdene en stemme.

Onde tunger hevder at politikerne i kommunestyret har vedtatt å legge ned Stokke kommune. Jeg vil påstå at politikerne videreutvikler kommunen. Vedtakene vi har fattet er kanskje grunnlaget for den viktigste utviklingen siden kommunen ble etablert i 1837. Modige politikere fra samtlige partier forbereder Stokke på å møte de utfordringene og kravene fremtiden gir. Den nye kommunen Stokke blir en del av kommer til å tilby bedre tjenester for de med spesielle behov og være bedre i stand til å drive god næringsutvikling enn vi i Stokke vil klare alene.

Det samme vil jeg si om Andebu og Sandefjord: Den nye kommunen kommer til å tilby bedre tjenester for de med spesielle behov og være bedre i stand til å utvikle næringslivet enn Andebu og Sandefjord klarer i dag. Andebu og Stokke kommer utvilsomt til å gjøre Sandefjord bedre! Vi har allerede fått flere gode eksempler som viser at jeg har rett i dette.

Noen hevder Andebu og Stokke bare blir en del av Sandefjord. Det har vært viktig for oss som har forhandlet frem den nye kommunen at vi sammen skal etablere en ny kommune. Alle de tre kommunene blir lagt ned nyttårsaften 2016. Dagen etter blir en helt ny kommune etablert. Den nye kommunen skal videreutvikles på det beste fra de tre kommunene. At Sandefjord får et større fotavtrykk enn Andebu og Stokke er naturlig, men de skal ikke ta over alt.

Til inspirasjon og refleksjon

Det er ikke mitt mål med denne boka å fortelle hvordan sammenslåingsprosesser skal eller bør gjennomføres i andre kommuner. Hva som er best for andre har jeg ingen mening om. Jeg blir leid inn som foredragsholder for å fortelle historien om hvordan vi fikk det til, og kom til at et utvidet foredrag i bokform burde ha interesse. Dette er altså historien bak nye Sandefjord – sett med mine øyne.

Veien har vært lenger å gå enn det kan se ut til fra utsiden. Vi som er politikere måtte gjennom to «mislykkede» prosesser før vi kom til en vel-

FAKTA

Stokke kommune:

Etablert 1837

118 kvadratkilometer

11.500 innbyggere

Håøya ble overført til Nøtterøy i 1901

Veierland ble overført til Nøtterøy i 1964

Noen gårder ble overført til Sem kommune i 1967

Noen gårder fra Sem ble overført til Stokke i 1967

Tettstedet Vear med 2500 innbyggere på 3,5 kvadratkilometer blir overført til Tønsberg i 2017

Andebu kommune:

Etablert 1837

186 kvadratkilometer

5.900 innbyggere

Del av Hedrum ble overført til Andebu i 1878

Sandefjord kommune:

Sammenslått av tidligere Sandefjord og Sandar kommuner i 1968

121 kvadratkilometer

45.400 innbyggere

Eksklaven Himberg ligger omsluttet av Larvik

Nye Sandefjord

Vedtatt etablert med virkning fra 1. januar 2017

422 kvadratkilometer

60.300 innbyggere

Kommune nr 232 i Norge i forhold til areal

Kommune nr 11 i Norge i forhold til antall innbyggere

lykket. Det er ikke sikkert at den siste prosessen hadde latt seg gjøre uten kunnskapen fra de to første.

Våre erfaringer bør være nyttige i hele Kongeriket: Enten finner du momenter du kan adoptere i din kommune, eller så finner du at våre erfaringer ikke passer hos deg. Det er også nyttig læring.

Jeg håper at boka gir inspirasjon og refleksjoner du kan gjøre nytte av. Hensikten med boka er kun å vise hvordan politikerne i Stokke, Andebu og Sandefjord (SAS) sammen med våre rådmenn fikk til en avtale på bare seks måneder. Vi kom i mål uten å bruke en eneste krone på konsulenter! Det er vel også litt imponerende?

Proessen var rimelig for kommunene, men kom til å koste flere av oss som frontet debatten veldig mye! Demokratiet har sin pris. Jeg forstår godt alle dem som ikke klarer å gjennomføre løpet. Det ble to svært krevende år som har kostet mer enn bare tid og energi. Familie og helse har stått på spill for flere av oss. Vi som er involvert hadde hatt et enklere liv uten denne prosessen.

Jeg valgte å gå inn i dette med hud og hår fordi jeg dypt inne i mitt hjerte er sikker på at en ny kommune kan tilby kommunens innbyggere bedre tjenester enn vi kan levere i dag! Å lukke øynene for behovet for en kommunereform eller å snu seg fra ansvaret ville vært en unnlattelssynd.

En tøff vei å gå

*«Til Lags aat alle kann ingen gjera;
det er no gamalt og vil so vera.»*

Da jeg utarbeidet presentasjonen til foredragene, kom jeg til å tenke på diktet av Ivar Aasen: En kan ikke sette i gang en prosess som skal ende med en ny kommune dersom en hele tiden skal lytte til de som klager! Det er litt typisk for politikere å vike for de som klager, ikke minst fordi klagerne har en tendens til å gi svært mye lyd fra seg. Avisene dyrker klagerne, og sammen dyrker de handlingslammelse. Klagerne får stor oppmerksomhet, så stor at vi noen ganger glemmer alle dem som faktisk setter pris på jobben politikerne gjør.

De takknemlige gir vanligvis ikke så mye lyd fra seg. Bare unntaksvise får de spalteplass i lokalavisene. Denne gangen har veldig mange av dem som er fornøyd med jobben vi gjorde, kommet med ros og støttende kommentarer på mail, sms, Facebook eller under fire øyne. Ukjente har kommet bort med en klapp på skulderen og noen anerkjennende ord. Ikke minst det store antallet personlige stemmer jeg fikk ved valget i 2015 opp-

fatter jeg som stor støtte for jobben som er gjort. Takknemlighet i all stillhet uten forsideoppslag i lokalavisene.

All støtte jeg har fått har vært viktig for å holde ut det lange og intense løpet prosessen har krevd! I perioder blåste det hardt.

Jeg var forberedt på at mange av innbyggerne i Stokke ville reise seg mot sammenslåing som prinsipp. Det er alltid enklere å fortsette med det kjente, slik som i dag, enn å si ja til noe nytt. Det vi har er så gjennomarbeidet og trygt. Det nye føles både usikkert og farlig. Noen protester kom, naturligvis. «Vi har det jo bra som vi har det i dag,» sa moren min. Hun var blant motstanderne av sammenslåing, og kunne flere ganger fortelle om andre eldre som var enige med henne.

Motstandere av sammenslåing er viktige for prosessen. Kritiske spørsmål er skjerpene og tvinger oss til å gjøre en enda bedre jobb. Ikke minst en bedre jobb med å gi god, balansert og troverdig informasjon. Vi får aldri gitt nok informasjon.

Det ble gjennomført to innbyggerundersøkelser i hver av de tre SAS-kommunene. Alle seks undersøkelsene viste overraskende nok at de over 45 år er mer positive til kommunesammenslåing enn de yngre. Vi tror gjerne at internettgenerasjonen tenker grenseløst, men det kan hende de over 45 år er mer opptatt av kommunens oppgaver enn de yngre. Det kan også hende at de under 45 ikke vet så godt hva en kommune er og gjør?

I stedet for å få stor motstand mot kommunesammenslåing som prinsipp, fikk vi i Stokke en sterk gruppering som forsøkte å få til en omkamp på retningsvalget. Vi i Stokke er så heldige at kommunen vår ligger mellom to flotte byer, og vi kunne bare velge en av dem. Valget falt på Sandefjord. Ikke alle var enige i retningsvalget, naturligvis.

Spesielt i den delen av kommunen som heter Vear var det en gruppering som først ville omgjøre retningsvalget for hele kommunen. Senere, da de så at det ikke lot seg gjøre å få til en omkamp, satte de sine kluter til for å bryte ut og overføre Vear til Tønsberg. Det er forståelig at innbyggere som bor 6 kilometer fra Tønsberg føler en sterkere tilknytning til den byen enn Sandefjord som ligger 22 kilometer unna, selv om kommunesammenslåingen dreier seg om noe langt mer enn hvilke butikker man handler i.

Mange mennesker som til nå var uinteresserte i lokalpolitikk, ble nå engasjert i debatten om Vears fremtidige kommunetilhørighet. Det hadde naturligvis vært ønskelig om de hadde engasjert seg i partiene tidligere. De hadde da kommet tettere på prosessen og kunne påvirket sterkere fra innsiden. Samtidig er det veldig positivt at prosessen skapte en politisk oppvåkning og engasjement blant flere innbyggere enn de som tradisjonelt er aktive i de etablerte partiene.

Begrepet «vi på Vear» ble misbrukt. En periode ble det skapt et inntrykk av at det var en unison oppslutning om Tønsberg. Det ble ikke et så

sterkt krav på Vear om å bli del av Tønsberg som engasjementet fra grupperingen kunne tilsi. Så mange som 34 prosent av innbyggerne ville bli med Stokke inn i nye Sandefjord, og viste at befolkningen ikke sto samlet om kravet.

Avslutningen av diktet til Ivar Aasen får bli en trøst til oss politikere..:

*«D'er mange nog, som vil Domar vera
og læ aat alt, som dei andre gjera.
Og Lyte finna dei rundt i Kring,
og sjølve gjera dei ingen Ting.»*

Veien til kommunesammenslåing kan være svært tøff for de som drar lasset. Jeg forstår godt at mange politikere kvier seg for å dra i gang den maratondistansen som kreves. Skal oppgaven løses på en god måte, bør en være villig til å øke arbeidsdagen med noen timer. I tillegg må en være forberedt på å stille seg lagelig til for hogg – for en blir raskt kommunens prygelknabe.

Det er ikke all kritikk som rettes mot ordføreren og andre ledende politikere som er ment mot den personen som innehar vervet. Det er ikke alltid så lett å forstå dette, ei heller for den som kommer med kritikken. I hvert fall ikke når diskusjonene er på det heteste. Det er heller ikke lett å forstå for familien som skal leve med at far eller mor blir hengt ut til spott og spe i ulike medier og diskusjonsfora.

Jeg har alltid hørt at man blir en upopulær ordfører av å slå sammen kommuner. Jeg er ikke enig: Et godt utført arbeid avgir respekt og anerkjennelse. Valgresultatet i september 2015 tyder på at innbyggerne satte pris på jobben jeg gjorde.

Det har vært utrolig spennende og lærerikt å få være med på en så viktig samfunnsutvikling! Alt slitet til tross: Jeg tror ikke jeg ville vært dette foruten.

Sammenslåing i fem faser

Vår vei til ny kommune ble litt lang og brokete. Det begynte med en telefonsamtale i november 2011 og ender med etableringen av en helt ny kommune den 1. januar 2017. Vi var gjennom to «mislykkede» prosesser før vi kom til et vellykket resultat. Jeg ønsker å beskrive noen av sukseskriteriene som fikk oss i mål.

Ut fra de erfaringene jeg har gjort, vil jeg dele prosessen frem til en ny kommune i fem faser:

- 1: Avklaringsfase – trenger vi en sammenslåing?
- 2: Sonderingsfase – hvem er ønsket partner?
- 3: Forhandlingsfase – samtaler som fører til søknad.
- 4: Fasen under fellesnemnd.
- 5: Ny kommune.

Fase 1 er plattformen den øvrige prosessen skal bygges på. Derfor er det viktig å gjennomføre et grundig arbeid med fase 1 før en går til neste fase. Det bør være en tverrpolitisk forståelse for behovet for sammenslåing før man går til fase 2. Hvis ikke dette er på plass, risikerer en å måtte rykke tilbake til start.

I fase 2 søker man en eller flere passende partnere: Hvilke nabokommuner ønsker vi å skape en ny kommune sammen med? Når en har valgt ut partner, er tiden inne for å gjennomføre samtalene som skal bekrefte om kommunene vil etablere en ny kommune sammen. Har de felles oppfatning av hvordan den nye kommunen skal se ut? Har de felles mål og verdier for fremtiden?

Etter at søknad om sammenslåing er sendt til departementet, kommer en inn i perioden som ledes av en fellesnemnd. Fellesnemnda består av minst tre politikere fra hver kommune. Den viktigste oppgaven er å ansette prosjektleder for sammenslåingsperioden, samt forberede andre sider ved den administrative og politiske sammenslåingen.

Boka er som nevnt basert på foredragene jeg holder. Min datter Anette har bistått med å skrive ned tre av foredragene og bistått øvrige deler av bokproduksjonen.

Boka beskriver sammenslåingsprosessen sett med mine øyne. Innenfor enkelte områder kan det være at min historie ikke er i samsvar med hva de øvrige politikerne og rådmenn har opplevd.

Flere steder i boka er det lagt inn QR-koder for å finne frem til nettadresser. Du kan bruke telefon eller nettbrett for å søke opp nettadressene. Søk opp QR reader hos Appstore eller fra Android. Mobilenheten bruker kameraet til å lese QR-koden.

Stokke, februar 2016.

Erlend Larsen

Kommunesammen-
slåingsprosessen i
Stokke kommune
2013 - 2015

Avklaringsfase

– trenger vi sammenslåing?

Statsbudsjettet ble preget av et forestående stortingsvalg. Like fullt endte budsjettet med at Stokke måtte kutte 7 millioner i forhold til året før. Kommunen leverer gode tjenester til innbyggerne våre, men for hvert år som går spises økte overføringer opp av et økt antall oppgaver, flere brukere av kommunale tjenester, lønns- og prisvekst. De nye oppgavene kommunen får følges ikke opp med tilstrekkelige bevilgninger. I tillegg kommer etterslep på pensjonsforpliktelsene. Slik har situasjonen for kommuneøkonomien vært i mange år uansett hvilke partier som har hatt regjeringsmakt. Kvaliteten på tjenestene til innbyggerne i Stokke vil bli spist opp fra innsiden om ikke vi som er politikere gjennomfører drastiske strukturelle tiltak.

Dette er ikke nytt, verken for Stokke eller de øvrige Vestfold-kommunene. Det er færre enn 20 kommuner i Norge som har lavere skatteinntekter pr innbygger enn Stokke, noe som merkes – og som vil bli synligere for hvert år som går.

Stokke kommune var gjennom en betydelig omorganisering og restrukturering i 2008-2009 for å håndtere et fall i aksjemarkedet. Mye godt arbeid ble gjort den gangen for å kutte kostnader. Vi har ikke veldig mye mer å kutte på.

Mange innbyggere tror at en kommune i dag er omtrent slik den var før, og at den «bare» leverer tjenester innenfor skole, barnehager, eldreomsorg, tekniske tjenester og så videre. Det vil si tradisjonelle og enkle oppgaver slik kommunene alltid har gjort. Sånn er det ikke.

Det er en forventning om at kommunene skal løse stadig flere oppgaver for oss, noe som fører til at kommunene må utvide sin kompetanse. Utviklingen har gått jevnt og trutt gjennom mange år uten at innbyggerne har lagt så godt merke til de økte kravene som stilles til dagens kommuner.

Bare innenfor sektoren skole er det i dag mange områder som krever spisskompetanse. Det er mange «smale» fagmiljøer som ikke fantes i den offentlige skolen for bare noen tiår siden. Før gikk elever på skoler som spesialiserte seg på funksjonshemninger som språk- og talevansker, syns- og hørselsvansker, samt ulike sosiale og emosjonelle vansker i tillegg til fysiske og psykiske funksjonshemninger. Det er ikke mange spesialskoler igjen i Norge. Nå kan alle foreldre som ønsker det la barna gå på den kommunale skolen, uansett funksjonshemming.

Dette stiller store krav til kompetanse innenfor en rekke smale sektorer. For en liten kommune vil det bli smale sektorer siden det er få elever som er eksempelvis døve. Kravene skal innfris uansett om skolen er stor eller liten, eller om kommunen er stor eller liten. Når en skole får elever som trenger spesialkompetanse, må kommunen ansette fagpersoner.

Får en skole en døv elev, må skolen ansette en fagperson slik at eleven sikres god opplæring. Det kan hende fagpersonen har kapasitet til å betjene flere enn den ene eleven som forårsaket ansettelsen. Det gir altså en mindre rasjonell løsning enn om kommunen har flere døve elever. I det eleven er ferdig på skolen har kommunen fortsatt et ansettelsesansvar for fagpersonen, selv om det ikke lenger er elever med behov for spesialkompetansen. En stor kommune vil ha lettere for å håndtere situasjoner som dette gjennom interne rokkeringer.

Jeg forstår at eksempelet med den døve eleven kan oppfattes som hjerteskjærende inhumant. Men dette er hverdagen i kommuner med svak økonomi.

Med «Samhandlingsreformen» fikk kommunene et enda større ansvar for helsetjenester. På samme måte som i skolen er det et stort spekter av smale fagsektorer en kommune skal håndtere. Størst er ikke alltid best, men jeg velger å tro at en kommune med 3000 innbyggere ikke har så lett for å utvikle en så god kompetanse innenfor kreftlindrende behandling, kols eller demens som en kommune med 60.000 innbyggere. En stor kommune vil automatisk ha større fagmiljøer. Større fagmiljøer har en tendens til å utvikle sterkere fagkompetanse.

Jeg har vært så heldig å få besøke en demenslandsby i Nederland. Det var fascinerende å se hvordan landsbyen ga demente følelsen av å leve et tilnærmet normalt liv i et miljø hvor de skulle få oppleve tilnærmet normale omgivelser. Sandefjord ønsker å bygge en slik landsby, men de blir for små alene. Sammen med Andebu og Stokke blir den nye kommunen forhåpentligvis stor nok til å kunne gi et så godt tilbud som det vi så i Nederland.

Eksempelene jeg har nevnt vil gi en viss sentralisering. En stor kommune betyr ikke at demente, kolspasienter og mennesker med behov for kreftlindrende behandling skal holde til på samme sted eller i samme del av kommunen. For vår del kan for eksempel en demenslandsby bli lagt til Sandefjord, et tilbud til kols-pasienter kan legges til Andebu og kreftlindrende behandling til Stokke.

Noen pårørende vil kanskje reagere på at avstanden til de syke blir lengre. Jeg tror det er en liten «pris» å betale for bedre tjenester. Uansett er det ikke lange avstander i Vestfold i forhold til landet for øvrig.

Vi skal ikke nøye oss med varme hender i helsesektoren. Vi skal stille krav til kompetente hender. For mange kommuner blir det i fremtiden en

Beboerne i demenslandsbyen skal få en opplevelse av å bo i kjente omgivelser. Gatene er formet som bygater med skilt, beplantning og utsmykning en finner i samfunnet for øvrig.

utfordring å skaffe og beholde kompetent arbeidskraft. Større og spesialiserte fagmiljøer vil tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft.

Høy kvalitet på tjenestene er min viktigste motivasjon for arbeidet med kommunesammenslåing. Den økonomiske gevinsten en sammenslåing bør gi, mener jeg skal brukes til å videreutvikle kvaliteten på tjenestene til innbyggerne.

Hensikten med å slå kommuner sammen er å bli bedre i «den spisse enden» – det vil si at kommunene skal bli bedre til å drive barnehager, skoler, sykehjem, teknisk infrastruktur og kultur. Ikke minst kan vi bli bedre på kompetanseutvikling. De rasjonaliseringsgevinstene vi får med felles administrasjon og drift skal overføres til tjenesteproduksjon. Vi vet at innbyggerne vil kreve stadig mer fra storsamfunnet i årene som kommer. Da må vi gjøre storsamfunnet klar til å levere tjenestene.